

Veiviseren

Veiviseren (nordsamisk tittel *Ofelas*) fra 1987, er den første samiskspråklige film som er produsert. Den var en sensasjon da den hadde premiere. Ikke bare kunne den måle seg med de beste actionfilmene fra USA, men den er også en fortelling om mot og moral. I tillegg satte den søkelyset på en minoritet i samfunnet. Sentralt i handlingen står samenes levesett, tro og overtro i forhold til den natur de levde under. Regissør Nils Gaup brukte mange år på å overbevise samarbeidspartnerne om at samisk film, ville ha livets rett. Handlingen er knyttet til et tusen år gammelt vandresagn som har gått i arv i Finnmark, om karelske røvere som dro på tokt mot samene for å plyndre og drepe. I hovedrollen er unggutten Aigin som sammen med tre andre vil møte inntrengerne med våpenmakt i stedet for å flykte. Når alle utenom Aigin blir drept, blir han tvunget til å bli med å vise vei til kysten. Det blir en farlig ferd.

Mesteparten av scenene er innspilt på Finnmarksvidda, hvor sagnet opprinnelig oppstod, med samiske skuespillere. De fleste av dem var amatører. Men noen, bl.a. hovedrolleinnehaver Mikkel Gaup, kom fra det samiske teatret i Kautokeino. Med et barskt klima, store snødekte vidder og ville fjell, samt et handlingsrom likt mange westernfilmer, er dette en praktfull norsk western. Internasjonalt, med tittel *Pathfinder*, høstet filmen stor anerkjennelse. Den fikk en Oscarnominasjon for beste utenlandske film. Filmen fikk Amandaprisen i 1988 og er en av de store norske filmsuksesser.

BIOGRAFIER

REGISSØR

Nils Gaup f. 1955

Nils Gaup ble utdannet ved StatensTeaterhøgskole i 1987. Han fikk sitt gjennombrudd som filmskaper med *Veiviseren* 1987, der hadde han både regi og manus. Filmen gav ham også internasjonal berømmelse. Hans neste film var *Håkon Håkonsen* 1990. Denne filmen ble den dyreste skandinaviske produksjon til da - delvis Disneyfinansiert- men filmen gjorde det godt på amerikanske kinoer. Den svarte komedien *Hodet over vannet* 1993 fikk Amandaprisen for beste film. Nils Gaup hadde lenge ønsket å filmatisere *Kautokeino-opprøret*. Den hadde Norgespremiere i 2008, etter at den var vist på Tromsø Internasjonale Filmfestival. *Kautokeino-opprøret* fikk en Amanda pris.

SKUESPILLERE

Mikkel Gaup f. 1968

Mikkel Gaup fikk også sitt gjennombrudd med *Veiviseren*, hvor han spilte hovedrollen som Aigin. Han har bakgrunn fra både film, tv og teater. Han medvirket i Lars von Triers *Breaking the Waves* 1996, og hovedrollen i *Kautokeino- opprøret* 2008. I NRK har han medvirket i flere serier, da helst for barn. På Hålogaland teater spilte han blant annet *Bør Børson Jr.* 2017.

Inger Elin Utsi f.1975

Inger Elin Utsi er en samisk skuespiller som har medvirket i flere filmer, som *Veiviseren* og *Kautokeino-opprøret*. I *Veiviseren* spilte hun Aigins søster. Hun spilte også i TV-serien *Hjerterått* 2013. Hun er utdannet både innen økonomi og journalistikk og jobber nå ved Norges arktiske universitet i Tromsø.

Nils Utsi, f. 1943, d.2019

Nils Utsi var en norsk, samisk skuespiller, dramatiker og teaterinstruktør fra Tana i Finnmark. Han var den første samiske studenten ved Statens Teaterskole. Han var med og startet Hålogaland teater i 1971. Han hadde en sentral rolle i *Veiviseren* 1987. Han ble kjent i hele landet som far til samegutten Ante i barne TV-serien.

Helgi Skulason, f.1933, d.1996

Helgi Skulason var islandsk skuespiller og den eneste utlending i *Veiviseren*, der han spilte en av røverne. Han var teaterskuespiller som også ble kjent for sine roller på film. I Hrafn Gunnlaugssons vikingtriologi: *Ravnen flyr* 1984 -*Ravnens skygge* 1988 og *Den hvite viking* 1987, spilte han i alle. Han ble nominert til European Film Award for beste mannlige birolle i *Ravnens skygge* og *Veiviseren* 1988.